

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Compendium Totius Tractatus De S. Matrimonij
Sacramento R. P. Thomæ Sanches E Soc. Iesv**

Sánchez, Tomás

Coloniæ Agrippinæ, 1624

10. Divortium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41559

beneficium non confert ius ad aliud, l. 7. disp. 42. nu. 9.

79 Dispensatio irregularitatis ex celebratione excommunicati celebrantis, non petit multiplicem celebrationem explicari, l. 8. disp. 24. nu. 7.

Distillatio.

1 Differt distillatio à pollutione, quatenus non est ita mordax, ac grossa, faciliusque fluit, nec cum tanta carnis commotione, & in minori copia, aliquandoque imperceptibiliter, & sine carnis motu, l. 9. disp. 45. nu. 2. Et est mortale procurare illam notabilem, aut causam eius etiam notabilem, ibid. nu. 35. & disp. 17. nu. 18. Item est mortale inter coniuges, si sequatur ex tactibus, aspectibus, verbisq; turpibus, ibid. disp. 45. nu. 42.

Diuortium.

1 Diuortium dupliciter vsurpatur, primò vt importat dissolutionem matrimonij, quoad thorum, & cohabitationem. Secundò, vt importat dissolutionem quoad vinculum. Inter Romanos tribus modis connubia dissoluebantur. Primò vsurpatione, seu diffarreatione, remancipatione, & diremptione. Causas autem repudij non numerat Doctor, nisi vna, v. g. si mulieres erant præsentibus certis iudicibus, qui fiebant, marito prohibente, vel ignorante. Hodie differunt repudium, & diuortium, quatenus diuortium solius vxoris est: repudium verò tum vxoris, tum etiam sponsæ de
præ-

presenti nondum cognita lib. 10. disp. 1. n. 1. &
 2. Dicitur autem diuortium, vel a diuersitate
 mentium, vel quia in diuersas partes eunt, qui
 matrimonium distrahunt, *ibid.*

2 Repudium olim fuit licitum Judæis ex
 dispensatione Dei in lege naturali, Gentilibus
 verò nunquam. Et post legem Euangelicam,
 nec Judæis, nec Gentilibus est licitum. Et nūc
 Judæi quoque, & Gentiles repudiantes vxo-
 rem peccant mortaliter, nisi ignorantia inuin-
 cibilis excuset. Et non obstat sufficienter lex
 Euangelica promulgata. Item Gentiles con-
 uersi repudiantes tempore infidelitatis legiti-
 mas vxores, cogendi sunt ad illas redire, quā-
 uis alijs se immiscuerint, nisi accidat casus, in
 quo per conuersionem dirimatur alterius ma-
 trimonium infidelitatis tempore contractum,
lib. 10. disp. 1. à n. 7. vsque ad 11.

3 Diuortium ratione adulterij non soluit
 matrimonij vinculum. Vnde neutri cōiungi-
 cet, alio superstitite, ad alias nuptias transire, *li-
 10. tota disp. 2.*

4 Diuortium potest celebrari ratione adul-
 terij, non solum quoad thori, & cohabitatio-
 nem, sed etiam quoad curam de iure naturæ.
 Vnde factum est adulterium admissum tēpore infi-
 delitatis; & potest peti quantumcumque tēpore
 transacto. Et licet ius accusandi quoad pœnā
 criminalē, & civilem præscribatur quinquen-
 nio, *lib. 10. disp. 3. à n. 2.*

5 Diuortium non potest peti ob solam vo-
 lunta-

luntatem fornicandi, nec per copulam sodomiticam cum vxore inuita, nisi ad tempus, donec desistat, nec per pollutionem extraordinariam cum alia fœmina, nec per mollitiem, siue viri, siue vxoris, nec per amplexus, & oscula libidinosa, & tactus ad mammillas, adulterio non sequuto; nec per solam penetrationem vasis in copula naturali, vel sodomitica, sine effusione seminis intra illud. Secus dicendum de effusione seminis intra, sine penetratione. Item per concubitum cum fœmina, vel bestia mortua potest peti, nec per semen casu incidens intra vas, vt si effusum in balneo attrahat matrix. Tamen petitur diuortium ob sodomiam siue actiuam, siue passiuam, licet sit inter duas fœminas, si infundatur semen intra vas, vel præposterum fœminæ. Item per bestialitatem, *lib. 10. tota disp. 4.*

6 Diuortium non potest fieri per fornicationem coniugis cum consensu alterius, aut ipso sciente ac dissimulante, *lib. 10. disp. 5. à nu. 1. vsque ad 5.* Potest tamen fieri, si vir det causam fornicandi, nolens cum vxore habitare expellendo eam, & denegando alimenta, aut debitum. Secus, si dedit aniam, eò quòd negauit matrimonium, *ibid. à nu. 6. vsque ad 9.*

7 Non est iusta diuortij causa, quando infidelis ad fidem conuersus dedit aniam infideli fornicandi, nolens cum illa habitare, sed repudians; licet tunc repudiatus infidelis ad aliud matrimonium transeat, *lib. 10. disp. 5. nu. 8. & 18.*

8 Diuor.

8 Divortium non potest celebrari, quando vxor probabiliter credēs virum decessisse, alij nubit, vel è cōtra, requiritur enim culpa mortalis ad-divortium. Secūs dicendum, quando coniux non certificatus, & ante diligentia factam, putavit & dedit debitum, stans in illo secundo matrimonio. Item non potest celebrari, quando vxor probabiliter credēs esse mortuum, fornicata est, *l. 10. disp. 5. n. 11. & 12.*

9 Divortium non potest celebrari, quando vxor fuit violenter cognita, licet causam violentiæ dedisset. Secūs dicendum, quando non vi præcisa, sed metu cadenti in virum constantem cognita fuit, *lib. 10. disp. 5. à nu. 13. usque ad 16.* Item non potest celebrari, quando vxor commiscuit cum viro, putans esse maritum suum, & ad probandam bonam fidem sufficit eius iuramentum, habito respectu ad eius honestatem, & ad alias coniecturas, *ibid. nu. 17.*

10 Divortium potest peti, quando separatum matrimonium ratione impotentie, detecto errore instauratur, si impotens reputatus fornicatus sit, aut ad aliud matrimonium transit consummans reputatus frigidus, & ideo separatus. Idem, quando dissolutum est ob omnimodam arētitudinem fœminæ, & postea fornicata est ab alio copula fornicaria, vel coniugali. Secūs dicendum, quando matrimonium ob solam impotentiam respectiuam separatum est, & detegatur error prioris sententiæ. Item in hoc non compensatur copula impotentis cū

copula potentis, *lib. 7. tota disput. 101.*

11 Solus iudex Ecclesiasticus est competēs ad cognoscendum de adulterio, vt ratione illius diuortium celebretur; at ad imponendā pœnam sanguinis, solus sœcularis. Tamē quoad alias pœnas, est mixti fori, & datur locus pœuentioni, *l. 10. disp. 8. n. 15. & 16.*

12 Si infideles Principibus Christianis subiecti petant diuortium, vel agatur de viribus matrimonij, inter eos solus iudex sœcularis est competens. At si alter est fidelis, & alter infidelis, actor debet sequi forum rei, *lib. 7. disp. 3. num. 9.*

13 Diuortij causa acta non potest transiri ad accusationem criminalem adulterij, vel e cōtra, nec per modū exceptionis potest allegari adulterium deductum ad criminale iudicium contra adulteram petentem viri restitutionem. Secus dicendum in foro conscientia, *lib. 10. disp. 8. n. 18. 19. & 20.*

14 Sententia diuortij non transit in rem iudicatam in ijs, quæ sunt in adulteri cōiugis fauorem, benè tamen in his, quæ in eius odium, & innocentis fauorem redeunt, *lib. 10. disp. 9. à nu. 1. vsque ad 4.*

15 Diuortij sententia retractanda est, Ecclesiâ inueniente se deceptam, quando neuter statum mutauit, illique reconciliandi sunt, & tenentur. Secus, quando vterq; mutauit statū, professionē faciens. Si tamē innocens tantum mutauit statū, factus religiosus, clericus, vel
habens

habens simplex votum castitatis, cognita falsitate, est restituendus alteri coniugi, cui debitum tenetur reddere; petere tamen minimè, *lib. 10. disp. 9. à n. 6. vsque ad 12.*

16 Coniux innocens non potest propriam auctoritate ab adulteri habitatione diuertere in foro externo, quando adulterium est occultum. Quare si adulter coniux restitutionem petat, non admittitur exceptio innocèris opponentis adulterium occultum, donec restituatur coniux dimissus. Secus dicendum, quando adulterium ita notorium est, vt nullam prorsus tergiversatione celari possit, *li. 10. disp. 12. à nu. 10. vsque ad 30.*

17 Diuortium celebrari potest, quando coniux innocens remisit adulterium remissione mente retenta, nec signo aliquo externo coniugi nocenti expressa, *lib. 10. disp. 5. nu. 19.* Et reconciliatus si relabatur in adulterium, potest de illo adulterio nouo accusari; secus de remisso iam *ibid. num. 20. & 21.* Et non potest innocens lapsus in adulterium illud recompensare cum adulterio à se prius condonato, *l. 10. disp. 6. num. 7.*

18 Diuortium ob adulterium non potest ab Ecclesia restringi, & casus, in quibus non permittitur diuortium ob adulterium, cèsentur excepti solo iure naturali & diuino, & non Ecclesiæ statuto, *lib. 10. disp. 5. nu. 13.*

19 Datur compensatio, quando ante sententiam diuortij vterque coniux adulterium

I 3 com-

commisit. Et debet esse vtrumque adulterium
certum, & non dubium, & vtrumq; delictum
sufficiens ad diuortium. Nec refert, quòd sint
fornicationis diuersæ nature, vt sodomiz cum
adulterio. Nec refert, vter coniux sit prius la-
psum in adulterium. Nec obstat compensatio-
ni adulterij mutui, si alter coniux plurima ad-
ulteria, alter verò vnum solum admiserit. Nec
etiam refert, quòd vnum adulterium sit secre-
tum, alterum verò publicum, & occultus te-
netur compensare. Non tamen datur com-
pensatio adulterij vnus coniugis cum adul-
terio alterius iam condonato à coniuge poste-
rius adulterante. Item potest celebrare diuor-
tium adulter paciscendo cum adultera, vt cõ-
sentiat, & ipsam non accusabit criminaliter,
lib. 10. disp. 6. à nu. 1. vsque ad 10. Item potest
celebrare diuortium coniux adulter emenda-
tus, si admonitus alter in adulterio persistat,
lib. 10. tota disp. 7.

20 Ob nullum crimen aliud à fornicatione
carnali, vel spiritali, licet coniugibus diuer-
tere, si coniux illo implicitus non inducat ad
peccandum alterum, tamen causa correctio-
nis aliquando licet discedere. Primò, quando
est inductio ad peccandum, & timetur ruina
animæ, vt ob lenocinium viri. Secundò, quan-
do vir recepit viros procaces cū periculo vxor-
tis. Tertio, renuente cõiuge habitare, nisi sub
conditione peccandi. Quarto, si cõiux alat vx-
orẽ bonis ex furto, aut vsura acquisitis. Ta-
men

men excusatur vxor à peccato, vtēs his bonis, non sumptuosius viuens. Et hoc diuortium non est perpetuum, sed ad tempus, & sic non requiritur iudicis sententia, & non solum licet diuertere, sed tenetur coniux innocens, *li. 10. disp. 17.*

21 Diuortium non potest celebrari ob pertinaciam alterius coniugis in aliqua excommunicatione, *lib. 10. disp. 15. nu. 12.* Idem dicendum, si vir in vxoris fraudem se venundet, tamen non tenetur derelictus captiuum sequi, *l. 7. disp. 23. n. 5.* Idem si vir de se timeat fore, vt vxorem interficiat, vel quando vult cum vxore aliò migrare, & ipsa nolit, *lib. 10. disp. 18. n. 9.*

22 Sententia diuortij inter Iudos, vel aliæ causæ matrimoniales, non exigunt obseruari ordinem iudicarium adhibito tabellatione, & testibus iuramento alstrictis, *l. 10. disp. 19. n. 1.*

23 Diuortio facto, attento iure Codicis, filij vsque ad primum triennium apud matrem educandi, maiores autem triennio facti apud patrem, nisi aliud iudex arbitretur expedire. Attento verò iure communi recentiori, quando culpa alicuius factum est diuortium, apud innocentem sunt educandi, nisi sit infidelis, & nocens fidelis. Vel quando innocens transit ad secundas nuptias. Item quando innocens pauper, & culpabilis diues, *lib. 10. disp. 20. nu. 1. 2. & 3.* Et quando culpa matris diuortium fit, cogenda est ad expensas educationis filiorum, non tamen tenetur ante sententiam

iudicis. Et quando neuter est in culpa diuortij, vt si mutuo consensu separentur, filius educetur à matre minor triennio, maior verò à patre, nisi iudex aliud arbitretur. Et quando matrimonium fuit contractum inualidè bonà fide, filius interim cõceptus, est communibus expensis alendus, & quando alter parens fuit in mala fide, alendus ab eo, qui malam fidem habuit, nisi pauper sit, alius autem diues, *ibid. disp. 20. à nu. 4. vsque ad 11.*

24 Compensatio adulteriorum, ita fit quoad diuortium, vt si coniux innocēs fornicetur ante sententiã diuortij, teneatur redire ad cõiugem dimissum, & sibi reconciliari. Et dimissus potest, diuortij sententiã latã, accusare, ad matrimonium instaurandum, alterum coniugem de adulterio ante sententiam ab eo commissio, quamuis delictum non fuerit deductum in iudicium per viam actionis, & tenerur reconciliari, quamuis sit iam confessus, vel sacris initiatus, *l. 10. disp. 9. n. 24. 25. & 26.*

25 Ebrietas sæpe repetita cum periculo vitæ vxoris. est iusta diuortij causa, *lib. 10. disput. 18. nu. 8.* Et priuat iure exigendi debitum ab vxore, dummodo absit periculum incontinentiæ in ebrio, *l. 9. disp. 23. nu. 12.*

Dormiens.

1 Dormiens & ebrius nunquam potest amittere gratiam, nec admittens homicidium antea præuisum, *li. 9. disp. 45. nu. 31.*

Domi-